

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

24. De consuetudine.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

Expressa vel fit in specie, vel per clausulam generalem, non obstantibus, &c. qua tamen non censentur reuocata priuilegia contenta in corpore iuris. Cum enim correctio iuris vitanda, & non facillè præsumenda sit, ideo ius posterius generale, non tollit prius speciale.

- 27 Tacita priuilegii reuocatio fit per actum Principis contrarium; si præsumi possit, eum scire, aut recordari ante concessi priuilegii.

NB. Generi per speciem derogatur, siue ea antecedar, siue sequatur, V.C. Si Papa alicui facultatem dedit vacantia beneficia in aliqua Ecclesia suo nomine conferendi, & postea specialiter beneficium in eadem Ecclesia primo vocaturum conferri certæ personæ rescripsit; posterius rescriptum executioni mandandum esse. Ratio, quia Princeps gratiam generalem eo animo concedere censetur, vt semper illi integrum maneat, occurrente casu illi derogare per gratiam specialem.

- 28 Reuocatio priuilegii indulgentiarum, non antevim suam habet, quam priuilegiato innotuit, cum alioquin plurima incommoda inde orirentur.

NB. tamen priuilegii reuocatio per legem communem non est opus vt singulis priuilegiatis innotescat, sed satis est, si legitima promulgatio facta est vt in publicam notitiam deuenire possit.

CAP. XXIV.

De Consuetudine.

- I **C**onsuetudo est ius quoddam moribus institutum, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex; Consuetudo est duplex, Facti, id est, mos populi, seu actus publicus

blicitus frequentatus. Iuris, est quasi altera lex, parem obligandi potestatem obrinens.

NB. Non ex omni populi more seu actuum libera frequentatione oritur ius, sed requiritur, vt mos ille rationalis sit, Reipublicæ utilis, Fidei ac Religioni congruens; deinde vt non fiat ex legis antecedentis obligatione; cum potius tendat ad noui iuris introductionem.

Ad ius consuetudinis introducendum quatuor requiruntur. I. Actus liberè à populo frequentatus, notoriè, & quod si actus perpetuitatem habeat, vnicum sufficere posse, vt cum pons publico loco ædificatus à populo toleratur. II. Temporis diuturnitas, decennium. III. Scientia & tacitus consensus potentis legem condere. Tacitè autem consentire princeps censetur, si sciens populi morem, cum posset prohibere, longo tempore toleret. IV. Vt frequenter actus tanquã ex obligatione, seu potius animo introducendæ obligationis. Nam si populus temporis diuturnitate opus aliquot frequentet, v. c. in Capite Quadragesimæ cinerem benedictum accipiat, & ad campanæ pulsum Salutationem Anglicam ter recitet, ex libera deuotione, non ideo nascitur iuris necessitas sub peccato obligantis; esto, aliqui sint, qui tali obligatione se teneri falsò sibi persuadeant.

Triplex est consuetudo; vna secundum legem; altera præter legem, quæ & iuris constitutio dicitur; tertia contra legem.

NB Stylus Curiaë est ius non scriptum, ex actibus iudicialis ortum, quod sub iure constitutionis continetur, tanquam species sub genere.

NB. Consuetudo secundum legem Lucaë 2. illa supponit

supponit legem scripto vel verbo praeexistentem, quam consuetudo approbat, confirmat, interpretatur, teste Gratiano super c. in istis. d. 4. Leges instituntur cum promulgantur, firmantur, cum moribus utentium constituuntur.

- 4 Consuetudo contra legem, quæ & desuetudo dicitur, ut legem vincat & abroget, rationalis esse debet, & legitime præscripta. Illa autem Consuetudo irrationalis est, quæ vel iuri naturali vel diuino aduersatur, vel iure Canonico reprobatur, vel peccandi licentiam aut occasionem præbet, vel alia ratione communi utilitati perniciofa est: aliæ autem omnes consuetudines, utpote indifferenter se habentes, rationabiles esse possunt, & consequenter sicut per humanam legem introduci, ita per contrariam legem abrogari.

NB. Consuetudo contra ius naturæ introduci non potest, quia ius naturale immutabile est.

Consuetudines reprobatae iure Canonico appellantur corruptelæ.

Consuetudines occasionem præbentes peccandi, vel bono publico incommodantes, sunt irrationalis, V. C. si liberi spurii æque ac legitimi heredes instituantur, ut homicidæ pœna tantum pecuniaria puniantur.

Tametsi enim talia quandoque licite & sine Reip. publ. detrimento fieri possint, obligatio tamen, ut ita necessario fiant, non potest esse Reip. non perniciofa.

NB. Non videtur consuetudine introduci posse, ut pater nullam omninò hæreditatis portionem filio relinquere cogatur: quia talis consuetudo ita vniuersim introducta irrationalis esset bono publico incommodans.

Qui legem condere non possunt, interdum tamē
legem per diurnam consuetudinem abolere, seu
aduersus eam præscribere possunt.

Ad præscribendum contra legem ciuilem ordi-
nariè decennium requiritur, aduersus Ecclesiasticam
verò 40. annorum spacium.

Si lex resistat consuetudini introducendæ, nō po-
test ea præualere, nisi immemorialis sit, id est, cuius
inini nulla memoria exrat.

Si lex non prohibeat tantum, sed etiam reprobet
consuetudinem, tanquam irrationabilem, intelli-
gitur quoque de immemoriali, sumitur ex c. de cons. in
6. vbi corruptela appellatur consuetudo etiam im-
memorialis, quod a liquis sine Sedis Apostolicæ dis-
pensatione, duos personatus, dignitates, vel officia
perpetua, vna cum Canonica seu præbenda in eadem
Ecclesia obtineat. Ratio est, quia præscriptio aduer-
sus legē consuetudine perfici debet: cū consuetudo
facti sit quasi via ad præscriptionē siue consuetudinē
iuris præscriptā; Ex quo sequitur, si cōsuetudo irra-
tionabilis & iniqua iudicata fuit, nō posse ex ea præ-
scriptionem seu consuetudinē iuris præscriptam
iri.

Excipiunt verò aliqui, nisi consuetudo aduersus
legem introducatur cum scientia & patientia prin-
cipis, v. c. cum consensu Pontificis cohonestetur, vt
laici Clericales decimas possideant, vt in eadem Ec-
clesia due dignitates, vna cum canonica obtineantur,
sequitur in eiusmodi casibus, etiam consuetudinem
immemorialem introduci posse.

Regula illa; Acquisibilia priuilegio, sunt
etiam acquisibilia per consuetudinem, saltem
immemorialem, locum non habet, si consuetudo
vt irra-

vt irrationabilis damnata sit. Nam praescriptio loci habere non potest, si ius aliquem faciat incapacem possessionis, & inde consequentis praescriptionis, sicut videre est in iure decimarum, quod cum ex propria institutione sua Ecclesiasticum non sit, in laicos cadere non potest, nisi ex speciali & legitima Ecclesiastici praelati concessione aut privilegio. Ergo nemo aliquis cum praescriptione talis tituli possideat, nisi quam potest praescribere, quia *incapax possidendi etiam incapax praescribendi.*

Quod si testes adsint, qui dicant semper fuisse constantem famam & opinionem, tale ius alicui competere ex speciali concessione feudi vel pontificii privilegii, valet possessio seu consuetudo cum bona fide seu titulo praesumpto. Nam *fama dat iustam causam credendi.*

- 10 Consuetudo aduersus legem procedere potest legislatore ignorante. Nam vniuersim haec vis praescriptionis esse solet, vt currat etiam contra ignorantem: alioquin vix vllae particularium Ecclesiarum consuetudines aduersus iura pontificia introductae censeri poterunt legitimae, cum Papa particularium locorum consuetudines se ignorare fateatur. c. 1. de consuetud. in 6. Licet autem particulatim ignoret, eoque ex eius speciali consensu consuetudo vim suam non obtineat. Consentit tamen generatim, quia rationabili & diuturnae consuetudini contra ius suum, generali lege auctoritatem tribuit.

Ad praescribendum contra legem seu introductam consuetudinem aduersus legem, bona fides requiritur, nam sine illa impossibile est, consuetudinem praescriptiuam inchoare, cum ea iusta & rationabilis esse debeat. Ex quo consequens est, in eius

modi prescriptione semper interuenire probabilem ignorantiam. Veruntamen, tametsi primi temere, & sine culpa legem Reip. vtilem transgredientes, prescriptionem re ipsa inchoare non potuerunt; horum tamen successores, videntes legem ab antecessoribus suis non obseruatam, existimare possunt, & in dubio presumere, illos habuisse iustam legis non seruandae causam, & ita illorum vestigiis insistentes prescriptionem inchoare, vel quasi bona fide ab antecessoribus inchoata fuisset eandem perficere.

Consuetudo etiam in sacramentalibus aduersus r²ius commune introduci potest, si in sacris canonibus reprobata non sit. V. C. vt secundae nuptiae benedicantur. Et Nauar. probat ex c. de trina; Nihil referre, seu vna seu tria immersione baptismus conferatur, pro cuiusque Ecclesiae consuetudine: quia *in vna fide nihil offest S. Ecclesiae consuetudo diuersa.*

NB. Censurae Ecclesiasticae, quae suapte natura culpam supponunt, ab eaque inseparabiles sunt poenae, per consuetudinem abrogari non possunt.

Impedimentum matrimonii dirimens per desuetudinem tolli potest, non autem nouum impedimentum per consuetudinem introduci, ignorante Papa, Ratio, quia Consuetudo ^{non} acquirit vim legis, nisi ex voluntate potentis in ea re legem condere, qui in proposito est solus Papa, siquidem matrimonii impedimenta & dispensationes in eisdem, summus Pontifex sibi reseruauit.

NB. Vniuersim dici posse de impedimentis matrimonii, si eorum aliquod consuetudine, praesertim immemoriali introductum sit, & sine scandalo tolli non possit, obseruandum esse: quia in tali casu summus Pontifex non resistit consuetudini sed

L

obser-

obseruandam permittit, secundum communem
 Doctorum interpretationem. Alioquin valde expe-
 dit, vt impedimenta matrim. in tota Ecclesia vnifor-
 miter feruentur: ideoque consuetudines speciales
 contrariè nullo modo introduci debent, aut potius
 quam introductæ sunt, tollere eas oportet, modò
 ne scandalo id fieri possit.

14 Consuetudo cœpta & nondum consummata,
 nico actu contrario interrumpitur, ideoque post
 de nouo inchoari debet. Quod si verò, elapso tem-
 pore legitimo, consuetudo completa sit, non tollitur
 vno actu contrario, sed vel principis lege consu-
 tudinis abrogatoria, vel contraria noua consuetu-
 dine, cum temporis diuturnitate.

15 Consuetudo abrogatiua legis, species quædam
 præscriptionis generatim acceptæ. Est enim acqui-
 sitiuia iuris videlicet immunitatis ac libertatis
 lege.

Alioquin Consuetudo, quæ est præter legem
 quoad significationem differt à præscriptione, quæ
 consuetudine diuturna per tacitum populi con-
 sensum introducit ius, quatenus idem est quod legitur
 verò præscriptione, seu vsucapione acquiritur
 quatenus idem est quod dominium aut alia facta
 vtendi, agendi, &c.

Duo hic notanda. I. Præscriptionis nomen à
 doctoribus interdum generatim accipitur, quomodo
 comprehendit etiam populi consuetudinem abro-
 gatiuam legis, per temporis diuturnitatem & bonam
 fidem. Interdum verò strictius accipitur, vt non
 comprehendat specialem illam præscriptionem im-
 munitatis aduersum legem communem (propter
 quod eiusmodi præscriptio peculiare nomen habet)

re soleat consuetudinis legitimæ præscriptæ) comprehendat verò cæteras omnes bonæ fidei vsucapiones, quæ vel sunt particularium personarum ad acquirendum sibi ius aliquod vel communitatis, quatenus ea in acquirendi iuribus, V.C. alicuius rei dominio, quasi particularis personæ vicem subit.

NB. NB. 2. Interdum accidere solet, vt duplex præscriptio simul concurrat, V.C. communitas laicorum à tempore immemorabili, non exigentibus Clericis decimas cum bona fide præscripserunt ius immunitatis, duplex hic cernitur præscriptio, vna, per quam excluditur obligatio legis vniuersalis canonice de decimis soluendis tam realibus, quam personalibus: altera, per quam excluditur ius & actio Clericorum, quæ ipsis ex eadem illa lege siue Canone aduersus laicos competit.

TRACTATUS V.

De Censuris.

PARS I.

De Censuris in Communi.

CAP. I.

Quid sit Censura Ecclesiastica?

Censura significabat Romanis sententiam Censoris mores corrigentis, aut pœnam decernentis. Hinc censuræ vox ab Ecclesiasticis scriptoribus translata est ad significandam

L 2